

NIETZSCHE, PENTSALARI INMORALISTA ETA NIHILISTA?

Nietzscheren gaurkotasuna bere
jaiotzaren 150. urteurrenean

JOSE IGNACIO GALPARSORO

Ehun eta berrogeita hamar urte betetzen dira Nietzsche jaiotzenetik eta orain —beharbada inoiz baino gehiago— bere pentsaera indarrean dago. Nihilismoaren eta nihilismoaren ondorio moralen bere azterketa bere garaitik kanpora ateratzen da, gaur arte gaurkotasun handiz helduz. Nietzscheren eragina gaurko pentsaeran ia ahobatez onartua dago. Nietzscherena da egile garaikideengan —Heidegger, Foucault, Derrida, Ricoeur, Gadamer, Vattimo, Rorty, etab.engan esate baterako— beharrezko erreferentzi puntu bat. Bere bizitzako garaian eduki ez zuen arrakasta, Nietzschek badauka gaur egun. Beharbada arrakasta honengatik kasu batzuetan bere

pentsaera azkarregi aztertzen da. Mundu akademikotik kanpora (eta noizbehinka mundu honen barruan) inoiz esan ez zituen baiezenak atribuitzen zaizkio Nietzscheri. Irudi arruntak pentsatzen du pentsalari eskusiboki kritikoa dela, nihilista eta suntsidura moralaren aldekoa, alegia. Nietzsche izango litzateke gaurko balioen krisiaren erantzulea. Bere pentsaeraren negatibitateak gure zibilizazioaren balioak suntsitu izango lituzke eta horren ondorioz gizon garaikidea bereizten duen huts izpirituala ekarri izango luke.

Gai batzuei buruzko Nietzscheren anbiguotasunak esplikatu ditzake interpretazio horiek. Baina seguraski Nietzscheren interpretazio okerren iturririk handiena bere estiloa da. Filosofoaren historian gertatu ohi ez den bezala, Nietzschek maiz erabiltzen du aforismoa. Lerro batzuetan egile batek esan behar duen guztia biltzen da. Modu espositibo arruntaren aurrean, aforismoak ezaugarri bereziak dauzka. Beraz, aforismoaren interpretazioak berezia izan beharko du. Nahiz eta berez aforismoak barruko batasun bat eduki, batasun hau ez da itxia. A. Sánchez Pascualek zuzen adierazten duenez: «El aforismo contiene una visión verdadera, pero no una certeza conclusa»¹. Beraz, Nietzscheren aforismo bat modu apropos batean interpreta dadin, gai berberari buruz hitz egiten duten beste aforismoekin harremanetan jarri behar da.

Metodo hermeneutiko hau erabiliz gero, esan daiteke Nietzscheren anbiguotasunak formarekin edukinarekin baino zerikusit gehiago daukala. Horrela, presaka egindako interpretazioak ebitatzen dira. Interpretazio horien arabera, Nietzsche inmoralista huts bat da. Nietzscheren testuak, non bere burua «inmoralista»² gisa aurkezten den, aurkitzen badira ere, ezin da Nietzsche inmoralista bat dela konkluditu, moral osoa ukatzen duen egile bat dela alegia. Modu berean, ezin da Nietzsche deskalifikatu (pentsalari kontraesankor bat dela esanez), garai berean idatzitako testuak aurkitzeagatik, non Nietzschek «moralista»³ bat dela esaten duen.

Hermeneutikazko estrategia Nietzschek beste testuetan egindako ñabardurak aztertzea izan behar da, «moral» hitzari ematen dion esanahia berdina den ala ez garbi uzteko. Adibi-

dez, behin aforismo berberean Nietzschek «moral» hitzarekin jolasten du. Aforismo honek giltza ematen du itxurazko kontraesana gainditzeko: «Moralista hobe zina —esaten du Nietzschek— inmorala izan beharko litzateke, ongi az eta gaizki az haraindi»⁴. Beraz, Nietzschek bere burua hartzen du moralista bat bezala, zeren bere morala ongi eta gaizki balio absolutuak direla baieztatzen duen moraletik at kokatzen baita. Baina aldi berean esaten du inmoralista dela bere balioak absolutuzat eta orokortzat hartzen dituen morala kritikatzegatik hain zuzen ere.

MORALAREN IKUSKERA NIETZSCHEARRA

Nietzscheren liburuetan gai garrantzitsuenetariko bat, Platongandik hasita, mendebaleko filosofia beren menpe jarri duen moralaren kritikan datza⁵. Dekadentziaren instintuak moral hau martxan jartzen du, zeren bere eginbeharra instintu indartsuenak ahultzea baita⁶.

Moral hau izaki guztiek dauzkaten asmo naturalen aurka doa. Izaki guztiek bere botere-nahia gehitu nahi dute, beraien ahalmena edo indarra handitu, alegia. Moral honek naturari dagokiona (hau da, bizitzaren instintuak baieztatzea) oztopen duela eta, Nietzschek dio morala antinaturala dela⁷. Baina moral guztien helburua gizaki-mota bat kontserbatzea izanik, moral honek ezin du esplizituki esan bizitzaren aurka doanik. Horregatik asmatzen du *beste* bizitza, bizitza naturalarekin zerikusirik ez duena: bizitza naturgainekoa, naturaz haraindi kokatua. Hori lortzeko moralak arimaren hilezintasun irudikeria sortu behar du. Eta irudikeria honek gizonari sinestarazten dio bizitza naturala iragaitza bat dela mundu hobe baterantz, non sufrimendua bazterturik egongo bailitzatekeen.

Nietzscheren ustez, sufrimendua bizitzaren osagai funtsezko bat da. Bizitza tragikoa da, kontraesana da. Bizitza indarrak gehitzeko borroka bat da. Bizitzaren esparru guztietan gertatzen da hori. Eta gizakia ez da salbuespen bat. Haatik, botere-nahi dekadentea daukatenek ezin dute bilakaeraren mun-

duan dagoen sufrimendua eta mina jasan. Horregatik, aterpe bat bilatu behar dute mundu naturaletik kanpoan. Hango ezaugarriak mundu naturalaren kontrakoak dira, esate baterako ziurtasuna, ongitasuna, bizitzaren erraztasuna, arriskugabetasuna, mingabetasuna. Mundu naturgainekoaren eraikuntza egoera jasanezin bati erantzuna da. Sufriarazten duen munduari gorrtoaren ondorioa beste munduaren eraikuntza da, non sufrimendurik ez dagoen⁸. Nietzscheren arabera, metafisikariek errealitatearen kontra daukaten gorrotoa keatzailea bihurtzen da⁹. Baina sorketa hori dekadentea baino ez da. Beheranzko ezaugarri hori argi agertzen da ikusten denean nortzuk kontserbatuko diren, moral honi esker, mundu metafisikoan: artaldeko kideak¹⁰.

Nietzschek kritikaturako moral taldekoiak nahi duena zera da: «Funtsezko aldaketa edo, hobeto, gizabanakoa ahuldu eta ezabatu»¹¹ kolektibitatearen alde. Beste munduan iraun nahi izateko arrazoiak —gehitzen du Nietzschek— «*beldurra* eta *esperantza* dira (...) Hemen larderiarik ikaragarrikoenen bidez baliatu behar da, beste bide arinagoek eraginik ez badaukate (...). (Bide bortitzenetariko bat haraindiaren asmakizuna da, behin-betiko infernu batekin)»¹². Beraz, Nietzschek moralaren eraikuntzari egindako kritika honetan datza: mundu metafisikoaren ustezko jatorri haraindikoa desmaskaratzean, bere jatorri miserablea («gizatiarra, gizatiarregia», alegia) azalduz.

Horretaz gain, kritika eraikuntza honen izaki gorenaren aurka zuzentzen da. Jainkoa ez da izaki ahalguztidun, orojakile eta nonnahikoa. Tradizio platoniko-kristauaren teologiak daukan Jainkoa ezdeus hutsa besterik ez da: «Ez da esaten ezdeusa: bere tokian esaten da 'haraindia' edo 'Jainkoa' edo 'egiazko bizitza'»¹³.

Nietzscheren ustez, mundu erreala funtzionamendu-mekanismoa botere-nahien indarrak gehitzean datza. Eta mundu erreala honetatik kanpo ez dago ezer. Horregatik, moralak eraikitako aterpea sufrimendutik ihes egiteko ezdeus huts bat besterik ez da izango¹⁴. Beraz, Nietzscheren kritikak agertarazten du mendebaleko filosofiak deitzen zuen *summum ens*-aren azpian *nihila* ezkututzen dela.

NIHILISMOAREN IKUSKERA NIETZSCHEARRA

Moral dekadente eta taldekoiairen jarraitzaileek beraien ekintzak Jainkoaganantz zuzentzen zituzten. Jainkoa zen faroa eta bere argiak artaldeko kideen ekintzak erakartzen zituen. Nietzscheren ustez, nihilismo-sentimendua, helburu hori ez dela existitzen erakusten denean, sortzen da. «*Nihilismoa: Xedeak huts egiten du; 'zergatik'-ari erantzuna faltatzen zaio: Zer adierazten du nihilismoak? —Gorengo balioak desbaliatzen direla*»¹⁵.

Munduko misteriorik sakonenei eta bizitzaren zentzu bati azalpena ematen ziena desagertu da. Horren ondorioz, frustrazioa eta urduritasun sentimenduak zabaltzen dira. Esan daiteke bere salaketari esker Nietzschek modernitatearen krisia gainditzen eta garai berri bati hasiera ematen laguntzen duela. Modernitatearen ataria zeharkatuz, postmodernitatearen garaian kokatzen gaitu¹⁶.

Hala ere, Nietzscheren azterketa ez da salaketan gelditzen. Bere nihilismoaren azterketa urrunago doa eta zehaztasun horiek kontuan hartu behar dira bere ikuskera ondo ulertzeko.

Nietzscheren ustez bi nihilismo mota daude: nihilismo aktiboa eta nihilismo pasiboa. Nihilismo pasiboa «*horror vacui*» sindromea sufritzen duten borondateei dagokie. Hau da, helburu bat, xede bat behar duten borondateei dagokie. Borondate horiek —dio Nietzschek— nahiago dute «ezdeus nahi izan ezer ez izan nahi baino»¹⁷. *Horror vacui*-k dekadentea haraindiko idealerantz bultzatzen du, naturgaineko eraikuntzaren ezau-garriak desmaskaratzen ez diren arte. Ideal honek mundu naturala kondentatzen du; bilakaerari bere errugabetasuna kentzen dio; mundua eta gizona kalumniatzen ditu eta, azkenean, errealitatea pozointzen du¹⁸.

Idealismoak, bere helburua ezdeus hutsa dela konturatzen denean, «baliogabetasun absolutuan, zentzugabetasunean alegia» sinesten du¹⁹. Baina sinesmen hori asmo okerraren emaitza besterik ez da, moral bakarra eta guztientzat baliozkoa iza-

teko moral tradizionalak daukan asmoarena, alegia. Zentzu honetan Nietzschek idazten du: «Nihilismoa ez da agertzen gaur existentziaren atsekabea lehen baino handiagoa delako, baizik eta gaizkiaren 'zentzu' batean edo existentzian bertan konfidantzarik ez daukagulako. Interpretazio bat amildu da; baina hau 'Interpretazioa' zela uste izanagatik, ematen du existentziak zentzurik ez daukala, dena *alferrik* dela»²⁰. Moral dekadentearen amiltzeak bere borondatea interpretazio bakararren zerbitzura jartzen duenaren amiltzera darama. Handik aurrera, ahalegin guztiak *alferrik* izango dira, moral bakarra dela pentsatzen duena amildu baita. Gizon dekadenteak ez du bide berririk bilatzen; bere borondatearen ahalgabetasunak agertarazten du bere kreaizaile ahalgabetasuna; elbarritasunak menperatzen du haren borondatea.

Haatik, elbarritasuna nihilismoaren tarteko aldia baino gehiago ez da. Nihilismoari beste aldi bat jarraituko zaio. Garai berri honi esker, bilakaerak bere errugabetasun galdua berreskuratu ahal izango du. Azkenean, ekintza batzuk abiatu ahal izango dira. Garai berri honetan zilegi izango da, adibidez: «Deabrua jainkotzea», «bilakaera bedeinkatzea», metafisikak bilakaeraren gainean jarri zuen gaiztakeri pisua kentzea²¹. Baina deabruaren (hau da, bilakaera edo naturaren) jainkoztapen ekintza botere-nahi indartsu batek egin beharko du, balio guztien alderanzketa lortzeko gai denak, alegia: «*Botere-nahia* Balio guztien alderanzketaren saiakuntza'. Formula honek kontra-mugimendu bat adierazten du, printzipioari eta eginbeharrari dagokionez: edozein etorkizunetan nihilismo perfektuaren txanda mugimendu honek hartuko du (...). Zergatik da beharrezkoa nihilismoaren helduera? Gure balioek azken ondorioak ateratzen dituztelako; zeren nihilismoa gure balio eta ideal nagusien logika baita, azken ondorioetaraino bultzatua; nihilismoa bizi behar dugulako, balio horien benetazko *balioa* zein zen jakiteko... Edozein momentutan *balio berriak* beharko ditugu»²². Balio berriak sortzen dituen botere-nahia, Nietzschek deitutako «*nihilismo aktibo*» deitutakoarekin lotuta dago.

NIHILISMO AKTIBOA ETA BETIEREKO ITZULERA

Garbi dago Nietzscheren proposamena ez dela suntsitzailea bakarrik. Lehenengo unean, bai: suntsitzailea da. Baina bigarrenean moral berri baten eraikuntza proposatzen du. Eta moral berri hau —berehala ikusiko dugun bezala— paradigma baloratzaile berri batean oinarritzen da. Paradigma honen arabera, baloratzeko modu pribilegiatu bat jadanik ez dago. Beraz, eskusibo izan nahi duten moralak eraikitzea ez da zilegi izango²³.

Balio guztien alderantzaketa-prozesua emaitza daukan moral berri baten —betiereko itzulera teoriaren zigiluarekin markatuta— sorrera da. Nietzsche-ren betiereko itzuleraren hipotesia zera da, laburbilduz: mundu hontan gertakari guztiak (txikiak barne) ezin konta ahala aldiz gertatu dira eta ordenu berean betirako errepikatuko dira.

Betiereko itzuleraren hipotesiaren eta tradizio judu-kristauaren arteko desberdintasuna denbora ikuskeran datza. Betiereko itzuleraren hipotesiaren arabera, jatorrian ez dago *alpha* bat (hau da, munduaren *ex nihilo* k reazioa dibinitateari esker); modu berean, bukaeran ez dago *omega* bat (mundu lurrekoaren amaiera eta Paradisuaren etorrera, alegia). Denboraren lerroa zirkunferentzia batean ixten denez gero, haraindik azalpenek ez daukate zentzurik. Azalpen horiek ezin dituzte mundua edo giza ekintzak argitu. Gizakiak ez du mundu sentikorretik at begiratzen, orain bere ekintza guztiak mundu honen zati bat direla baitaki. Hori dela eta, mundu hau mesprezatzea edo bere bizitza eta ekintzak mesprezatzea gauza bera da. Bizitzaren aurka zuzentzen den mendeku izpiritua, zeinek moral dekadentea martxan jarri zuen, gainditu behar da. Gizakia moral dekadenteak nahiz ikuskera finalistak eta probidenzialistak jarritako kateetatik askatu behar da. Horregatik, Nietzschek honela definitzen du bere moralak: «Nire moralak: mendekutik garbikuntza»²⁴. Moral dekadenteak munduari egingdako desbalorazio eta kondenaren aurrean (hau da, munduari esandako «ez»aren aurrean), moral nietzschearrak munduari esaten dio «bai dionisiako bat, munduari den bezala: bere

betiereko itzulera absolutuaren desioraino»²⁵. Moral baitesle hori kreatzaile dionisiakoari dagokio. Honek ez du gauza guztien betiereko itzulera jasan egilen, baizik eta errealitate guztia ezin konta ahala aldiz errepikatzea nahi du. Moral honen jarraitzaileak errealitate ikuskizunaren aurrean «da capo! [berriro!]]»²⁶ egiten du oihu; «nire ekintza guztiak eta munduko gertakari guztiak beti errepikatzea» nahi dut²⁷. Ezaugarri baitesle honetatik sorturik, Nietzscheren filosofiak «munduari onarpen dionisiako bat ematera [heldu nahi du], mundua den bezala, ezer kendu gabe, ezer salbuetsi gabe, ezer hautatu gabe. —[Nire filosofiak] betiereko zikloa nahi du, —gauza berberak, korapiloen logika eta logika-ez berbera. Filosofo batek lor dezakeen egoerarik altuena: existentziarekiko jarrera dionisiako bat edukitzea: hori adierazteko nire formula *amor fati* da...»²⁸. Baina *amor fati*-k (eternalki itzultzen den munduari esandako «bai» dionisiakoa, alegia) munduaren betiereko itzuliaren beharrezkotasunari «bai» esatea ere inplikutzen du²⁹. Haatik, munduaren beharrezkotasuna ezin da mundutik kanpoko helburu-lorpenarekin lotu. Munduko gertakarien bilakaeraren beharrezkotasuna ez du mundutik kanpoko lege batek diktatzen, gertakariok era jakin batean jarraitzera behartuz. *Amor fati*-a ez da betiereko itzuliaren beharrezkotasuna menpetasun pasiboz onartzea; aitzitik, *amor fati*-a ziklo honen barruan indar agente gisa integratzeko nahia da.

Egilea da berak egindako egintzen erantzule bakarra; gainera, egintza guztiak ez dira iheskorak, baizik eta betierekotasun-zigiluarekin markaturik daude. Guzti hori egoera jasan ezina bihur daiteke gizakiarentzat. Hala ere, zehazten du Nietzschek, —galdera hori egitea: «Nahi izango ote nuke [ekintza bat egin] halako moldez non hori kontza ezin ahala aldiz egin nahi izango bainuke?»³⁰ zama lodiena dela onartuta ere— pisu honek ez du borondatea zapaltzen. Aitzitik, egintza guztiak betierekoak direla jakiteak, goranzko botere-nahiaranga eraldakuntza positiboa ekartzen du. Dekadentearentzat bakarrik bihurtzen da erantzukizun hori pisu ezeztaille eta elbarri. Ekintza guztiak betierekotasun-zigiluarekin markaturik daudela jakitea botere-nahiarentzat estimulua da. Burutazio horien garrantzia moralaren ikuskera nietzschearean nabari ager-

tzen da inperatibo kategoriko kantiarraren parafrasia formulatzen duenean: «Nire doktrinak irakasten du: bizi *halako moldez non*, zuretzat birbiztea desiratu beharrezkoa izan dadin, hori da zure betebeharra —zu *edozein kasutan* birbiziko zara. Sentimendu altuena ahaleginak ematen diona, ahalegindu dadila; sentimendu altuena atsedetak ematen dionak, atsedetak har dezala; integratzeak, jarraitzeak, obeditzeak sentimendu altuena ematen dionak, obeditu dezala. Baldintza bakarra da zerk ematen dion sentimendu hori kontzientzia hartzea»³¹. «Inperatibo» Nietzschearrak, inperatibo kantiarraren aurrean, ez du arau praktikoa unibertsal bat izan nahi. «Inperatibo» hau inkluditzen duen ikuskera moralak (moral taldekoiak ez bezala) ez du moral bakarra izan nahi³². Moral taldekoiaren ustez, salbamena hara indian lortzea posible da. Hara indiko mundu horretan kokatzen da ustezko balio gorenak eraiki izango zituen dibinitatea. Eta dibinitate horrek diktatu izango zuen balio gorenak nola lortu daitezkeen. Moral nietzschearrak, ordea, ez du salbamena hitzematen. Hertsiki naturala izango da, hertsiki mundu naturalean mugatzen delako eta balio naturalak (bizitza, alegia) goratzen baititu. Moral zaharraren absolututasuna salatuz, Nietzschek «ongiaz eta gaizkiaz» haraindi kokatzen da; hau da, ustezko kontzeptu moral gorenaz haraindi. Baina —dio Nietzschek— «*Ongiaz eta gaizkiaz haraindi.. Horrek ez du esan nahi: 'onaz eta txarraz haraindi' [Jenseits von Gut und Böse... dies heißt zum mindesten nicht 'Jenseits von Gut und Schlecht']*»³³. «Ona» eta «txarra» izango dira moral nietzschearren kontzeptuak, eta honela definitzen ditu: «Zer da ona? Gizonarengan ahalmen-sentimendua, botere-nahia, ahalmena bera goratzen duen guztia. Zer da txarra? Ahultasunetik datorren guztia»³⁴.

Beraz, alde batetik nihilismo aktiboa —botere-nahi aberatsari dagokiona— moral zaharra kritikatzeko eta sunsitzeko gai da. Eta beste aldetik, balore desberdinak (beste *topos*-ean kokaturik daudenak, hain zuzen) dauzkaten beste moralak eraikitzeko kapaz da. Moral nietzschearren eta moral platoniko-kristauaren arteko desberdintasuna zera da: orain ez dago erreferentzi puntu absolutu bat, gizakitik at kokatua. Gizakia bera moralaren zentro bihurtzen da. Gizakia da berak

egindako egintzen erantzule bakarra. Beste mundua —non aterpe bat bilatu— existitzen ez dela eta, gizakiak ez du kanpotik etorritako diktapen moralik espero. Horregatik, Nietzsche-ren ustez, idealaren kontra lortutako garaipenak gizakiaren askapenera darama.

NIETZSCHE GAUR: NIHILISMOA ETA POST-MODERNITATEA

Gaur egun Nietzsche-ren nihilismoa eta bere ondorio moralak aztertzea bultzatzen duena ez da kuriositatea edo erudizio historikoaren nahia, baizik eta modernitatearen krisia itxuratu duen egilearen bila joatea. Beraz, bultzatzen duena kezkatzen gaituen arazoaren iturriaren bila joatea da.

Gure gizartea bereizten duen balioen krisiaren edo kultur proiektu baten gabeziaren aurrean, Nietzsche-ren irakurmen-egokitasuna garbi agertzen da. Maiz entzun ditzakegu honelako kezkak adierazten dituzten ahatsak: gizadia gidatzeko —dionte— proiekturik ez daukagu. Xede bat, nora ahaleginak zuzendu, ments dugu. Kode moral unibertsalak falta dira, historiak zer bide hartu behar duen argitzeko. Balioen hutsak zorabio-sentsazio bat ekartzen du; eta hau *horror vacui*-k gaur hartzen duen forma besterik ez da. Nietzschek auresandako bidegurutzean aurkitzen gara; gure larruan nabaritzen dugu Nietzschek iragarri zuen egoera, «Jainkoaren heriotza»³⁵ alegia.

Baina Jainkoaren heriotzaren berriak edo, nahi bada, historiaren helburu *baten* gabeziaren egiaztapenak, ez du margo apokaliptikorik eskuratu behar, historia ez baita bukatu. Bukatzen dena da historiaren ikuskera zehatz bat, zeinak munduko gertakarien jarraikeraren arrazionaltasunean sinesten zuen. Ikuskera honek historia martxan jartzen zuen motor batengan sinesten zuen. Nietzsche-ren ustez, motor hori ez da existitzen. Nietzsche-ren salaketa erradikala honetan datza: munduaren motortzat jotzen zenaren jatorri miserablearen azalpenean. Balio moral absolutuak sortzen dira munduak dauzkan ezaugarriek (kotraesanezkotasunak, enigmazkotatasunak eta atzemangaiztasunak alegia) ekoiztutako belduretik.

Ez dago motor bakar bat historia mugitzen duena, baizik eta motor-aniztasun bat. Modernitateak pentsatutakoaren aurka, motor horiek ez daukate historiarentzat aurrez ezarritako plan-gitzarik. Historia noraezean doa. Modernitateak historiari ego-tzitako arrazionaltasuna, ez da inpresio oker —erro rezko atzera-begirako azterketatik sortua— besterik ez da. Histori gerta-kariak ez dira jarraitzen premia traszendente batek gidaturik. Gertakariak direnak dira. Baina gizakiak beste modu batean aritu izango balira, gertakariak desberdinak izango ziratekeen. Gizakiak ikusle pasiboa izateari uzten dio. Orain gizakiak ez du begiraten historiaren bilakaera mundutik kanpoko autoritate batek gidatua bailitzan. Gizakia historian inluitzeko gai da edo, hobeto esanda, gizakia da historia eraikitzen duena. Modernitatearen kritika ostean, gizakia —agente gisa— histo-riara itzultzen da. Historia mundura itzultzen da, historia giza-kiek eraikitzen dutela onartzen baita.

Modernitatearen kritika egin ondoren, Nietzschek historia-ren ikusker finalistiko-probidentzialistei bakarrik ixten dizkie ateak. Baina ikusmuga berri, agian arakatugabeei irekitzen dizkie. Moralaren ikuskera nietzschearrak ez du helburu bat proposatzen edo, hobeto esanda, bere helburu bakarra super-gizonaren etorrera da; hau da, nihilismo pasiboa gainditzea lortuko duena. Supergizonak daukan xede bakarra zera da: moral bat eraikitzea, non helburu traszendentea ausente egongo den. Nietzschek esaten duenez, helburu zilegi bakarra botere-nahia behin eta berriro nagusitzean datza, gertaerak eter-nalki errepikatzen dituen munduan.

Baina supergizona ez da moral zaharrak zeukan helburu pro-bidentzialistaren ordezkoa; supergizonak ez du hartzen hare n tokia. Supergizona moral horren menpekotasunetik askatzea lortu duen gizakia da. Eta gainera, baloratu ere beste modu batean baloratzen du. Supergizona —Nietzscheren arabera— ez da historiaren amaieraren haragiztapena izango. Supergi-zonak —balio moral naturalak dituen eta mundua baieztatzen duen gizonak— ez du uste historia batasun bat denik; ez du pentsatzen bere iragaitza iheskorrak mundu honetatik zentzu bat historiaren amaieran aurkituko duenik.

Honez gero gizadiak ez du historia egiten. «Gizadia» kontzeptu abstraktu bat besterik ez da. Botere-nahi indibidualek, helburu bereziren bila dabiltzanek, egiten dute historia. Moral taldekoia murrarka —non gizabanakoa artaldeko kide bat besterik ez zen, eta non artaldeak elkar-plangintza bat zeukan—, gizabanakoak komunitatearen menpean egoteari uzten dio eta protagonismoa berreskuratzen du. Indibiduen ekintzek ez dute beraien azken zentzua elkartasunaren *telos*-ean aurkitzen. Orain, gizabanakoa libre da bere bizitzari eta bere ekintzei helburu bat berak emateko. Gizabanakoaren askatasunak behar duena zera da: kanpotik inposatutako balio gorenak eta ukaezina ez onartzea. Horren ondorioa, salbuespenak —eta ez artalde batean berdindurik dauden kideak— osatutako mundu baten sorrera izango da; diferentziak onartzen eta bultzatzen dituen munduaren sorrera izango da.

Bere jaiotzaren 150. urteurrenean Nietzscheren obra irakurtzen duenak ez du formula miragarriarik —bere zoriona ziurtatzeko edo arau praktiko okertezinak lortzeko— espero behar. Nietzsche ez da moralista tipiko bat portaera-araurik diktatzen ez duelako. Hein honetan, Nietzschearen moralak «ahula» dela esan daiteke, alde batetik agintezale ez delako eta, bestetik, balio unibertsal asmorik ez baitu. Moral «indartsu»-aren aurrian, zeinak gizabanakoaren askatasuna hertsatzen duen, moral «ahula»-k askatasuna errebindikatzeko du³⁶.

Bizi dugun egoera aztertu nahi duenarentzat, Nietzsche erreferentzi puntu beharrezkoa da. Horrela, balioen gaurko krisiaren aurrean —modernitateetik post-modernitateera pasatzeak sortutakoa— eta *horror vacui* sentimenduaren aurrean, pentsaera nietzschearraren azterketak azaltzen du egoera honek gizaki garaikidea bidegurutze batean kokatzen duela, non hiru bide biltzen diren. Bide hauek daramate:

— nihilismo pasiboa onartzera;

— edo gizadia gidatuko duten balio moral unibertsalak erakitzen;

— edo moral naturalak eta inmanenteak (balio unibertsal asmorik gabe) eraikitzearen bidez nihilismo pasiboa gainditzera.

1. NIETZSCHE, F.: *Aforismos*, Prólogo de A. Sánchez Pascual, Barcelona, Edhasa, 1994, 14 or.
2. Ikus NIETZSCHE, F.: *Werke, Kritische Gesamtausgabe* (G. Colli & M. Montinari Hrgs.), Berlin, Walter de Gruyter, 1967-sq (hemendik aurrera, «*Werke*»), VII, 3, 39[15].
3. Ikus *Werke*, VII, 3, 35[1].
4. Ikus *Werke*, VII, 3, 35[5].
5. Ikus *Werke*, VIII, 1, 7[4].
6. Ikus *Werke*, VII, 3, 40[53].
7. Ikus *Idoloen ilunabarra*, «*Morala, antinatura bat*», § 4.
8. Ikus, *Werke*, VII, 3, 37[8].
9. Ikus *Werke*, VIII, 1, 8[2].
10. Ikus *Werke*, VII, 2, 26[366].
11. Ikus *Egunsentia*, § 132.
12. *Gizatiar, gizatiarregi*, «*Bidaiaria eta bere itzala*», § 44.
13. *Antikristoa*, § 7.
14. *Antikristoa*, § 18.
15. Ikus *Werke*, VIII, 2, 9[35].
16. Ikus VATTIMO, Gianni: *La fine della modernità. Nihilismo ed ermeneutica nella cultura post-moderna*, Milano, Garzanti, 1985. D. Sánchez Meca, *En tomo al superhombre. Nietzsche y la crisis de la modernidad*, Barcelona, Anthropos, 1989.
17. *Moralaren genealogia*, III, § 1.
18. Ikus *Werke*, VIII, 2, 11[118].
19. Ikus *Werke*, VIII, 1, 7[54].
20. Ikus VIII, 1, 5[71], § 4; VIII, 1, 2[127].
21. Ikus *Werke*, VIII, 2, 9[60].
22. Ikus *Werke*, VIII, 1, 11[411], § 4.
23. Ikus *Ongiaz eta gaizkiaz haraindi*, § 202.
24. Ikus *Werke*, VII, 1, 12[42].
25. Ikus *Werke*, VIII, 2, 10[3].
26. *Ongiaz eta gaizkiaz haraindi*, § 56.
27. Ikus *Ibid*.
28. Ikus *Werke*, VIII, 3, 16[32].
29. Ikus *Werke*, V, 16[22]; *Zientzia alaia*, § 276; *Ecce homo*, «*Wagner kasua*», § 4; *Nietzsche contra Wagner*, Hitzatea, § 1.
30. Ikus *Werke*, V, 11[159].
31. Ikus *Werke*, V, 11[163].
32. Cf. *Werke*, VII, 1, 4[277].
33. *Moralaren genealogia*, I, §17.
34. *Antikristoa*, § 2; *Weke*, VIII, 2, 11[144]; VIII, 3, 14[120].
35. Ikus *Zientzia alaia*, § 108, § 125, § 343
36. Ikus VATTIMO, G.; ROVATTI, P.A.: *Il pensiero debole*, Milano, 1983.